

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Kultur – språk - medier

Examensarbete
10 poäng

Vem bryr sig?

Ett gestaltande arbete om elevers uppfattning om hur skolan bemöter deras existentiella behov

Who cares?

Isabel Larsson
Marie Stjernfeldt

Lärarexamen 180 poäng
Kultur, medier och estetiska uttrycksformer
2006-12-20

Examinator: Feiwei Kupferberg

Handledare: Lars Nordstedt

Sammanfattning

Detta arbete har genomförts för att försöka klargöra hur elever uppfattar lärarens roll som kommunikationspartner och trygghetsfaktor.

Uppsatsen har utgått ifrån de erfarenheter och upplevelser vi fått från vår VFT. Då vi båda har gått en KME-utbildning har denna legat till grund för de tankar som vi har kring det valda ämnet.

Detta har lett till följande forskningsfrågor:

- Hur uppfattar elever att skolan tar hand om deras existentiella behov?
- Hur ser eleverna på deras relation till lärarna?

Metod:

Vi har med hjälp av intervjuer och enkätundersökningar samlat det material vi finner relevant för vår undersökning. Utöver detta har vi gjort aktiva -värderingsövningar med eleverna. Detta för att få en djupare förståelse för den datainsamling vi gjort. Resultatet av vår insamling har vi valt att genomföra som en gestaltning. Anledningen till att vi valt att göra en gestaltning är för att belysa frågeställningen på ett levande sätt med utgångspunkt från vår KME utbildning.

Resultat:

Undersökningen resulterade i att eleverna inte uppfattar att skolan tar hand om deras existentiella behov. Till största delen känner eleverna att de inte har något behov av detta då de hellre pratar med kompisar men samtidigt önskar de till viss del önskar att lärarna ska bry sig mer om dem och bemöta dem som en egen individ och inte bara som en elev.

Slutsats:

Vi anser att undersökningen är av pedagogisk relevans i och med att den belyser hur skolan tar hand om elevers existentiella behov utifrån ett elevperspektiv. Detta har gjort att vi har fått en ökad förståelse för hur vi som blivande lärare kan förhålla oss till eleverna.

Nyckelord: Existentiella behov, kommunikation, relation, KME, värderingsövningar.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	7
2. Litteraturgenomgång.....	8
2.1 Rapporter om ungas livstolkning.....	8
2.2 Läroplanen och värdegrunden.....	9
2.3 Aktiva värderingsövningar.....	10
3. Syfte.....	12
4. Tillämpning och teoretiska begrepp.....	12
4.1. Etiska övervägande.....	13
5. Beskrivning av projekt.....	13
5.1 Planering av studien.....	13
5.2 Genomförandet.....	14
5.3 Gestaltningen.....	15
6. Resultat, analys och tolkning.....	16
7. Diskussion.....	19
Referenser.....	20
Bilagor.....	21

1. Inledning

Vi har nu gått fyra år i huvudämnet, Kultur, medier och estetiska uttrycksformer (KME) med fördjupning i dramapedagogik. Detta är ett relativt nytt huvudämne vid Lärarutbildningen på Malmö Högskola. Denna inriktning är en bred kulturpedagogisk lärarutbildning och ställer frågor som vilken betydelse olika estetiska uttrycksformer och medier har för kunskapsbildningen. I KME arbetar man med estetiska språk såsom drama, bild, film, foto, sång, musik, dans och rörelse. Denna form av lärande passar oss perfekt eftersom vi tycker att skapandeprocessen är en viktig del av livet och som bör få ta plats ute på våra skolor.

Utifrån denna inriktning kan man arbeta på olika sätt t.ex. integrera KME med andra ämnen eller arbeta med de estetiska uttrycksmedlen som ett enskilt ämne (exempelvis drama, rytmik och film). Genom att arbeta med estetiska uttrycksformer får eleverna möjlighet och stimulans att arbeta med många sinnen samt att elevernas tänkesätt kan utvecklas och få fler infallsvinklar. Med utgångspunkt från KME vill vi med vårt examensarbete verka för exempel på hur man kan ta upp skolfrågor och existentiella frågor och kombinera dessa med en gestaltande uttrycksform för att ge den en extra dimension.

Vi har valt att utifrån ett elevperspektiv undersöka hur skolan tar hand om elevers existentiella behov. Vi funderar över hur ungdomar i grundskolans senare årskurser upplever detta. Finns det plats för att se elevens egna upplevda värld? Vi vill veta hur skolan tar vara på elevernas livsfrågor och funderingar. Vem är jag? Får eleverna lära känna sig själva? Hur hanteras krocken från att vara barn till att gå in i vuxenvärlden? Tas elevernas fritid och egenintressen med i undervisningen?

”Skolan består alltså inte bara av plugg, läxor och betyg, utan är också en viktig mötesplats för barn och ungdomar.”(Lind & Åsén 1999, s.22.)

Denna ålder tycker vi är högst aktuell för att diskutera detta ämne. Ibland anses de som vuxna och ibland som barn. Samtidigt spirar känslor och tankar hos tonåringarna. Hur lätt är det att koncentrera sig på klassen när man är kär i killen som sitter i bänken snett framför? Eller när man vet att det är klassfest i helgen? Vi vet själva hur det var i den åldern när livet kunde ta hastiga vändningar och kompisarna och livet var mycket viktiga.

2. Litteraturgenomgång

Det har gjorts en hel del forskning och undersökning om hur barn ställer sig till livsfrågor. Ämnet livsfrågor eller existentialism är ett stort ämne och ofta med djupa frågor som inte alltid är så lätta att besvara.

2.1 Rapporter om ungas livstolkning

När är man vuxen? Ber man ett barn och en vuxen att besvara denna fråga blir svaret troligtvis olika. När man är vuxen ser man inte världen och sin omgivning på samma sätt som när man var ett barn. Detta beror naturligtvis på att man ändrar sina infallsvinklar och sitt synsätt allteftersom man mognar och skapar nya insikter. Det är ett stort steg att gå från barn till att bli vuxen och det ger även en underliggande existentiell syn. Man pratar om mognad, ansvar och frihet. I boken *Ny tid nya tankar- ungdomarsvärderingar och framtidstro* (Ungdomsstyrelsens utredningar 1998) har man gjort en studie om bland annat vuxenblivandet. Undersökningen har gjorts genom att tillfråga ungdomar samt vuxna om när man tycker sig vara vuxen.

För unga på väg in i vuxenlivet är samhällets villkor av avgörande betydelse. Det är därför viktigt att ha kunskap om hur ungdomar uppfattar och reagerar på sin livssituation, men också att veta något om hur de ser på framtiden- både för egen del och när det gäller samhällets. (Ungdomsstyrelsens utredningar, 1998, s.6.)

En annan fråga som tas upp är vad som ger livet mest mening där svaret bland unga är att vänner är det viktigaste. Det svaret är inte så oväntat eftersom vi människor har ett behov av mänsklig kontakt, gemenskap och då även vänner. Varför behöver vi kompisar? Den frågan ställs i Roland Hallgrens bok *På jakt efter livets essens* (Hallgren 2003) där författaren har gjort en didaktisk undersökning¹ om barns attityder till livet. Där framgår det att rädsla för ensamhet är det största skälet till varför man behöver kompisar då de utgör en trygghetsfaktor. Vi anser att det bör vara viktigt för en lärare att förstå betydelsen för en elev att ha vänner i klassen och att då som lärare hjälpa till att stärka gruppen. I boken skriver författaren även om didaktik och reflektion och hur viktigt det är för lärandemiljön. "Att reflektera är att vara öppen. Att reflektera är att tänka själv. Att reflektera är att tänja på sin intellektuella kapacitet" (s.132). Författaren påvisar även hur viktigt det är att skapa goda och breda

¹ En didaktisk undersökning är en undersökning som görs i skolmiljö med didaktiska frågeställningar.

mötesplatser för tankar och människor i skolan, och genom att stärka identiteten stärker man även ett demokratiskt kollektiv. Om man tänker på att barn tillbringar sina hela dagar på skolan så är det en förutsättning för att trivas om de tillbringar sina dagar i en god miljö. För att känna sig trygg och bekväm i skolmiljön/arbetsmiljön krävs det att man skapar en atmosfär som inger bra stämning. Det är även viktigt med ett öppet diskussionsforum där eleverna kan känna sig fria att tala med sin lärare om saker som berör dem och då att lärarna skapar denna fria yta.

Klassrummet skulle kunna vara en plats att längta till. En plats fylld av människokraft, känslor och visioner. En plats att minnas senare i livet. Genom att vi gör oss kända för varandra blir klassrummet en gemensam mötesplats. En plats för människomöten. En plattform för vänskap. (Hallgren, 2003, s.137)

Det öppna mötet mellan lärare och elever förekommer mer frekvent under de lägre åldrarna från förskolan upptill åk 6. Detta kan bero på att barnen oftast har en enda lärare som då är den person som barnen vänder sig till då de inte har något annat val i form av andra lärare. Detta menar författaren till *Ungas livstolkning och skolans värdegrund* Tullie Torstenson-Ed 2003. Hon har i sin bok sammanställt forskning och litteratur om elevers värderingar och syn på livet och satt dem i relation till skolans värdegrund. Enligt en studie av Torstenson-Ed är de vuxnas förhållningssätt till förskola och skola betydelsefullt då ” barn vill bli behandlade som människor och bli sedda för den de är, inte bli behandlade som förskolebarn”(s.53). I studien framgår det även att elevernas relation med lärarna blir mer pragmatiskt ju högre upp i årskurserna man kommer. Då det är betygssättning anpassar eleverna sig till vad lärarna säger ”för att inte stöta sig med dem och för att få bra betyg” (s.56).

2.2 Läroplanen och värdegrunden

Skolan är den plats där barn spenderar en stor del av sin tid och därför är det viktigt att eleven får tillgång till mer än bara faktainhämtning. Det är bland annat i skolan som barn får träna sin sociala roll, tänka demokratiskt och skapa sig en identitet. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet står det följande:

Eleven skall i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan skall vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Personlig trygghet och självkänsla grundläggs i hemmet, men även skolan har en viktig roll därvidlag. Varje elev har rätt i skolan att

få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter. (Skolverket, 2006, s11)

Torstenson- Ed menar att det är viktigt att synliggöra elevens livssyn och värderingar för att det ska kunna relateras till skolans deklarerade värdegrund. Genom att fokusera på den pedagogiska miljön kan man arbeta mer med att skapa ömsesidiga relationer och att eleven ses som en människa istället för bara elev.

Enligt de studier Torstenson- Ed bedrivit framgår det att elever som inte gillar skolan upplever att de har svårt att få sina egenintressen tillgodosedda i skolan och att de inte har någon lärare att vända sig till i samband med personliga problem. Detta står i raka motsatsen till de elever som tycker om skolan. Det som framgått av tidigare forskning är att vänner och gemenskap är det viktigaste för barn.

2.3 Aktiva värderingsövningar

För att få elever att reflektera över livsfrågor kan man använda sig av värderingsövningar. Genom denna metod kan man lyfta fram och vädra tankar och värderingar och man får öva sig att stå för sina åsikter samt göra sin röst hörd på ett aktivt sätt. I boken *Aktiva värderingar* (Steinberg 1978) tar författaren John M Steinberg upp begreppet aktiva värderingar samt ger förslag på hur man kan arbeta med detta. Steinberg klargör även begreppet "values clarification" som är en pedagogisk teori och metod utvecklad av skolfolk i USA. Steinberg beskriver "values clarification" som följande:

"Values clarification" är en teori och metod som hjälper barn, ungdomar och vuxna att bli medvetna om egna attityder, intressen och mål. Den sätter igång en process som hjälper till att förvandla attityder, intressen, mål osv., till aktiva värderingar. En aktiv värdering innebär handlingar i samband med övertygelser eller intressen vi har. (Steinberg, 1978, s.7)

Steinberg påvisar att "values clarification" används i förebyggande syfte för att träna ungdomar på ett tidigt stadium att bli medvetna om sig själva och undersöka sina värderingar. Steinberg menar att alltför ofta stannar undervisningen på faktanivån och att det faktiskt är lättare att lära ut fakta än att diskutera värderingar.

Genom att arbeta med värderingsövningar gör man sig medveten om sig själv, sina handlingar och sin omgivning. När man gör värderingsövningar är det viktigt att vi som vuxna inte ska indoktrinera eleverna med våra åsikter och tankar.

En annan bok som diskuterar värderingsövningar och forumspel² är Katrin Byreus bok *Du har huvudrollen i ditt liv* (Byreus 2001) där hon även hänvisar till Steinberg. Byreus refererar till Steinberg om hur en aktiv värdering karaktäriseras:

- ett frivilligt val
- ett val bland många alternativ
- ett eftertänksamt val med hänsyn till konsekvenser
- ett val man är stolt och nöjd med
- ett val man bekräftar för andra
- ett val man handlar efter
- handlingar som upprepas

(Byreus, 2001, s.40)

Byreus skriver även att ”värderingsövningar är ett strukturerat sätt att inleda samtal i frågor som saknar givna svar”.

Om ledaren lyckas skapa ett tryggt klimat i gruppen, där alla får yttra sig och bli bemötta med tillit och respekt, bidrar ofta värderingsövningar till att öka självförtroendet hos deltagarna. Förutom att bearbeta attityder och bidra till stärkt självförtroende, inverkar metoden också positivt på gruppstrukturen. Nya samtalsmönster gör gruppen mer öppen och demokratiskt. (Byreus, 2001, s.37).

² Forumspel: Man gestaltar ett aktuellt problem där scenen slutar i läsning. Scenen spelas upp igen då publik och medverkande tillsammans försöker lösa problemet allteftersom spelet fortgår.

3. Syfte

Vårt syfte med arbetet är att ta reda på hur skolan bemöter elevernas existentiella behov. Vi anser att detta är viktigt för att främja elevers personliga utveckling i takt med kunskapsutveckling. Vi vill gå ut i skolorna och ta reda på vad eleverna tycker och deras uppfattning om hur skolan bemöter elevernas existentiella behov. Syftet är att synliggöra och se om det finns ett eventuellt problem med detta i skolans värld.

Detta har lett till följande forskningsfrågor:

- Hur uppfattar elever att skolan tar hand om deras existentiella behov?
- Hur ser eleverna på deras relation till lärarna?

Vi vill även som forskare kunna koppla denna typ av frågor till vår KME - utbildning som vi anser är ett lysande exempel på hur man kan ta upp detta som diskussionsmaterial.

4. Tillämpning och teoretiska begrepp

Vi vill koppla vårt examensarbete till vår KME-utbildning. Vi anser att ”KME -tänkesättet” måste synliggöras mer i skolan och att med det även ha en syn att man ska lära för livet och inte bara för stunden. På Malmö Högskolas hemsida 2006 (www.mah.se) finns det en plattform med tankar och funderingar kring vad huvudämnet KME är och hur en KME lärare kan verka. Om man tittar på denna så beskrivs KME som en utbildning där vi ska ställa oss frågor om vår tid, vårt samhälle och om oss själva. Vi ska även försöka utmana och problematisera skolans traditionella roll genom gestaltande arbete kring viktiga frågor. Vi ska skapa oss tid för att arbeta med de estetiska uttrycken och dess process samt tid för reflektioner kring det som blir synligt och då alltså både produktion, reception och reflektion. Som utgångspunkt för vårt examensarbete använder vi oss av ovanstående tankar. I vårt arbete ska vi synliggöra vår fråga med hjälp av de estetiska språken eftersom vi anser att detta är ett bra sätt att belysa frågeställningen.

Genom de estetiska uttrycksformerna får eleverna möjlighet och stimulans att arbeta med många sinnen. Inläring sker bäst när man använder alla sina sinnen och hela kroppen, något som förespråkas mycket när man har KME som huvudämne, ett besjälade lärande med ett holistiskt synsätt.

”Människan behöver känna att hon deltar i ett begripligt sammanhang och se sin tillvaro som en meningsfull helhet. Gör hon inte det undergrävs både hennes kroppsliga och själsliga hälsa.”

(*Dahlin* m.fl. 2002, s129)

Vi kommer utöver enkät och intervju arbeta med övningar i aktiv värdering med eleverna för att få underlag för vår frågeställning.

4.1 Etiska övervägande

Då vi i vår undersökning använt oss av videodokumentation har vi varit tvungna att informera de berörda om vad detta innebär. Vi har då skickat ut information till elevernas målsman för godkännande och underskrift³. Allt material vi samlat in har enbart använts av oss och efter arbetets slutförande kommer detta att förstöras.

Vi har valt att ha slutprodukten som en form av dramatisering/gestaltning. Detta gör vi för att belysa resultatet av forskningen och samtidigt kunna starta en diskussion med publiken.

5. Beskrivning av projekt

Vi har med utgångspunkt från egna idéer och de erfarenheter vi fått från vår VFT och litteratur, sammanställt frågor i form av enkät och intervjuer för att göra en kvalitativ undersökning med eleverna på skolan. Genom dessa har vi tagit reda på elevernas tankar och idéer om vår frågeställning. Vi har vid våra besök även arbetat med aktiva värderingsövningar. Efter insamling och bearbetning av vår empiri har vi sammanställt och analyserat resultatet som vi valt att visa i form av en gestaltning. Anledningen till att vi valt att göra en gestaltning är för att belysa frågeställningen på ett levande sätt med utgångspunkt från vår KME utbildning. Efter vår gestaltning öppnar vi möjligheten för en efterföljande diskussion med åhörarna. Detta för att ännu tydligare konkretisera elevernas vardag och liv och på vilket sätt skolan bemöter elevernas existentiella frågor.

5.1 Planering av studien

För att skapa oss en bra grund inför kommande undersökning valde vi att studera aktuell litteratur angående ämnet. Utifrån litteraturen väcktes de frågor som senare kom att bli våra frågeställningar inför vår empiri. I våra litteraturstudier fann vi även material till huruvida vi skulle gå tillväga i vår undersökning. Vi kom underfund med att enkätundersökning och intervju var ett bra sätt för oss att nå fram till vår frågeställning men för att skapa en bredd i våra frågeställningar valde vi att även göra värderingsövningar. För att dokumentera intervjuerna samt värderingsövningarna använde vi oss av videokamera. Vi var från början

³

Se bilaga

överens om att undersökningen skulle ske bland ungdomar i ålder 13-15 år då det är vår inriktade åldersgrupp i vår utbildning.

Undersökningen valde vi att göra på två grundskolor i Malmö. Vår tanke var att slumpvis välja ut en klass per årskurs för respektive skola, sammanlagt sex klasser. Vi överlät åt skolorna att välja klasser med kriteriet att ha en klass för var årskurs. Vi valde att inte göra undersökningen ur ett genusperspektiv och därför blev även könsfördelningen på eleverna/klasserna slumpvis utvalda.

5.2 Genomförandet

Redan från början av vårt arbete uppstod problem i form av tidsbrist då det knappt fanns tid för skolorna att ta emot oss. Vi skickade ett informationsblad till skolorna som vidareförmedlade den skrivna informationen till dess kollegor, detta för att öka chansen att få så många klasser som vi tidigare förutsatt att få. Men på grund av tidsbrist fick vi nöja oss med sammanlagt tre klasser. Vi fick inte heller alla årskurser utan fick nöja oss med två 7:or och en 9:a. Information till berörda föräldrar skickades ut, där vi berättade om vår studie samt om vad vår projektredogörelse skulle komma bestå av. Brevet skickades ut den 15/11 med vår förhoppning att så många föräldrar som möjligt skulle ge sitt godkännande. Vi fick tillbaka drygt hälften av lapparna, det vill säga 38 av 60. Konsekvenserna av detta stora bortfall blev att vi inte hade så stort underlag för vår empiri som vi räknat med. Å andra sidan skulle det kanske ha blivit för mycket material med tanke på studiens omfång.

Vi började med enkätundersökningen som gjordes i helklass. Där var vi noga med att de elever som skulle vara med i undersökningen hade föräldrarnas medgivande, annars fick de en uppgift av sin lärare för att hålla sig sysselsatta.

Den första klassen var årskurs 7. När vi kom dit den 28/11 visade det sig att det endast var två elever som hade föräldrarnas underskrift med sig. Kanske var det brist på information som gjorde att ingen elev hade brytt sig om att få sina lappar underskrivna eller var de helt ointresserade? Vi berättade då för eleverna ytterligare en gång om varför vi var där och vad syftet var med vår uppsats, men denna gången muntligt, och kom då överens med eleverna att vi skulle komma tillbaka en vecka senare. Sagt och gjort dök vi upp, en vecka senare, med vår utrustning som bestod av kamera och enkäter och då hade alla elever sina medgivanden med sig.

Den 29/11 var vi tillbaka på samma skola som ovan men denna gång gjorde vi undersökningen på en årskurs 9:a. Där hade sju elever sina föräldrars medgivande och vi

bestämde oss för att det skulle vara tillräckligt många elevsvar. Det gav oss även chansen att föra en längre och djupgående diskussion med eleverna då de avslutat sina enkäter.

Diskussionen ledde till att vi gjorde en värderingsövning med eleverna. Värderingsövningen heter "Heta stolen" och går ut på att svara på ett antal påståenden och föra en diskussion om ämnet. Vi avslutade med att intervjua tre elever som själva valde att bli intervjuade och som bestämdes där och då.

Den 4/12 åkte vi till den andra skolan där vi besökte en årskurs 7: a. Alla elever hade med sina lappar. Vi började som i de andra klasserna med enkäterna för att sedan gå vidare med värderingsövningar. Men under övningarna delade vi upp klassen i två grupper just för att underlätta den efterföljande diskussionen. Värderingsövningarna flöt på bra och eleverna höll uppe en god diskussion. Även i denna klass fick eleverna själva välja om de ville bli intervjuade och vi fick sammanlagt 6 intervjuer.

Under intervjutillfällena och värderingsövningarna höll vi låg profil för att inte styra elevernas diskussion. Vår uppgift var att ställa frågor, få igång en diskussion samt att filma och dokumentera.

Samtliga intervjuer skedde enskilt i ett klassrum och filmades av oss. Intervjuerna var beräknade till cirka tio till femton minuter per person. Vi valde intervjumetoden för att samla in ytterligare fakta och för att utesluta eventuellt grupptryck som kan uppstå. Under intervjutillfällena var en av oss aktiv och ställde frågor medan den andre höll sig i bakgrunden och dokumenterade.

5.3 Gestaltningen

När all information och material var insamlat gick vi vidare till nästa punkt vilket var gestaltningen. För att närma oss vår gestaltning utgick vi från de svar som undersökningen gett oss. Vi hade formen för redovisningen klar för oss, det vill säga att vi skulle göra en kort dramatisering av resultatet av undersökningen. Vi gick igenom och analyserade vårt dokumenterade material och valde ut citat som representerade elevernas åsikter. Utifrån detta började vi formge vår gestaltning. Vi hade avsatt en vecka till vår skapande process och anledningen till varför det blev just en vecka var för att vi ville jobba intensivt och inte tappa tråden och flödet i processen. Då vi endast är två personer, och vi ansåg oss behöva vara fyra för att genomföra gestaltningen, tillfrågade vi ytterligare två personer om de ville vara oss till hjälp med projektet. De tillkommande två personerna kom in i projektets slutfas och var alltså inte delaktiga i processen överhuvudtaget utan hjälpte oss enbart med att gestalta elever i vår dramatisering.

6. Resultat, analys och tolkning

Vi har gjort en kombinerad kvantitativ och kvalitativ studie med tyngdpunkt på det kvalitativa där vi försökt att ta reda på elevernas uppfattningar av våra frågeställningar.

- Hur uppfattar elever att skolan tar hand om deras existentiella behov?
- Hur ser eleverna på deras relation till lärarna?

Genom enkät, värderingsövningar och intervju har vi gått djupare in i detta och frågor som berör detta. Vår undersökning gjorde vi på två olika skolor i Skåne med totalt 38 elever i grundskolans senare skolår.

Många av eleverna svarade att lärarna inte tar sig så mycket tid åt att prata med dem om sådant som inte är ämnesinnehåll. Eleverna anser att det är viktigt för dem att prata om hur de ligger till i ett ämne. Men samtidigt säger eleverna att det är viktigt att lärarna bryr sig om dem och engagera sig i dem. De vill att lärarna ska bemöta dem som en egen individ och inte bara som en elev. Detta känner vi igen från Torstenson-Eds (2003) studie som påpekar just att barn vill bli behandlade som människor och inte enbart som elever.

I enkäten säger många elever att det inte är så viktigt att prata med lärarna förutom de nödvändigaste som hur man ligger till betygmässigt, detta för att slippa stressen och att få en chock för att man inte når sitt önskade betyg. Men när vi senare fördjupade frågan genom intervju och värderingsövningar så kom vi fram till att eleverna tycker att de bör finnas någon form av ”tyst” överenskommelse mellan dem. De vill känna att de har lärare som bryr sig om dem men som inte lägger sig i om eleven inte själv vill det. Vissa saker vänder de sig hellre till kompisar med eftersom kompisen är i samma ålder och kanske upplever samma sak, dessutom har inte kompisar den makten som en lärare har över dem med betygssättning. Detta framgår även av Torstenson –Eds forskning som visar att eleverna anpassar sig till lärarna för att de är rädda att deras betyg ska påverkas negativt.

Några elever syftade på att förhållandet lärare – elev är detsamma som förhållandet mellan chef - arbetstagare. Skolan är elevernas arbete och något de måste gå till. Visst är skolan som arbete där det ställs krav på eleven, och att man måste passa tider och hålla sig till en planering men samtidigt så får man inte glömma att det är barn vi pratar om som kanske är i sin mest kritiska period i livet.

Eleverna tycker inte att man tar upp frågor som gäller kompisar, vänskap och kärlek i den dagliga undervisningen. Istället hänvisar de till att de får enkäter från skolan där de får svara

på frågor om hur de mår och hur de upplever klimatet på skolan, om någon blir mobbad etcetera. Eleverna säger även att skolan tar upp detta på temadagar och att sex och samlevnad tas upp lite grand på ämnet biologi på No- timmar. Steinberg (1978) menar att fakta är lättare att lära ut än att diskutera värderingar och det tycker vi speglar det som eleverna säger, att man hellre delar ut enkäter än att föra ingående diskussioner om existentiella frågor.

Utifrån resultatet på vår undersökning gör vi en gestaltning där vi belyser elevernas tankar och svar. Gestaltningen finns som bifogat material.

Idén till vår gestaltningsform fick vi genom stoffet från vår studie. Därigenom skapade vi våra repliker utifrån vad eleverna svarade på våra undersökningar. Gestaltningen utspelas i skolmiljö där vi agerar lärare- elever. "Eleverna" representerar de tankar och frågor som uppkom via vår studie medan "lärarna" representerade elevernas allmänna uppfattning av lärarrollen. Vi lånade in två medspelare för att förstärka vår gestaltning.

Gestaltningen börjar med att en person som agerar elev, sitter på en stol mitt på scenen. Hon funderar över hur mycket tid hon tillbringar i skolan och vad det är hon egentligen lär sig. Två svartklädda lärare kommer in och ställer sig på var sin sida om eleven. Lärarna ska förmedla en slags trötthet och likgiltighet. De ger uppmaningar till eleven och är stela i rörelserna som för att symboliserar ett inrutat tankemönster. Eleven säger tyst "min katt dog igår". Ingen reaktion från lärarna. Men så kommer en tredje lärare in, hon går fram till eleven och frågar hur denna mår. För att skapa kontrast mellan lärarna så är den tredje läraren mjuk i sina rörelser och använder sig av beröring gentemot eleven. Eleven öppnar sig för läraren och berättar vad hon känner i form av en sång och under tiden ersätts lärarna av elever. De säger olika påståenden tagna från vår undersökning, till exempel "Jag tycker om när lärarna intresserar sig för mina intressen" och "Jag tycker man ska fokusera på lärandet". Eleverna "rabblar" sina repliker fortare och fortare och blir mer och mer stressade. Samtidigt som eleverna stressade virrar omkring på scenen ställer sig en lärare på en stol och ställer frågan "Men tycker ni att skolan tar hand om era existentiella behov?". Eleverna vänder sig mot henne (ryggen mot publiken) och säger "Nej". Vilket även det framkom av vår studie. Men sen vänder de sig en och en mot publiken och säger " Men vi saknar det", " Ofta finns det någon nära som man kan prata med", "I skolan ska man prata om skolämnen, inte sånt som inte hör skolan till eller som är utanför skolvärlden" och "Jag tycker om när lärarna kan prata om annat än bara skolämnen".

En tanke vi hade från början var att avsluta gestaltningen i form av en diskussion med publiken. Detta hann vi inte med på grund av tidsbrist på examensreceptionen. Vi tyckte att gestaltningen fungerade bra och vi kände att vi förmedlade resultatet av studien på ett bra sätt.

7. Diskussion

Vi tycker att undersökningen har varit oerhört lärorik för oss som blivande lärare då vi har fått ta del av elevers tankar och funderingar om hur de upplever att skolan värnar om deras existentiella behov. Eftersom vi valde att göra en undersökning baserad på enkäter, intervjuer och värderingsövningar finner vi att vi har fått djupgående svar på våra frågeställningar. Resultatet av vår empiri är till stor del lik de resultat som återfinns i vår valda litteraturs undersökningar och forskning. Det vi fann i vår undersökning samt från vår litteratur är att kompisar är en viktig faktor hos ungdomar. Vad händer då om ungdomar inte har ett socialt nät, vart ska det då vända sig? Om eleven inte känner förtroende för läraren och om lärare-elev inte har skapat en kontakt kan det skapa en oro och ta bort trygghetsfaktorn hos eleven. Vi tycker att det är viktigt att skapa en kommunikation mellan lärare och elever. Med denna undersökning känner vi att vi har skapat en dialog med eleverna som känns viktigt och relevant både för oss som lärare men även för eleverna. Eleverna har berättat och resonerat om vad de tycker och tänker just vid de tillfällen vi har varit ute och självklart kan och kommer deras åsikter och tankar ändras under tidens gång. Vi känner att denna dialog och kommunikation är viktig att ta med sig som pedagog. Enligt Malmö Högskolas plattform ska vi KME- lärare försöka utmana och problematisera skolans traditionella roll genom gestaltande arbete kring viktiga frågor. Vår tanke med gestaltande arbete är att det kan öppna upp möjligheter och skapa bra förutsättningar för en öppen dialog på skolan.

Referenser

Byreus, Katrin (2001). *Du har huvudrollen i ditt liv: om forumspel som pedagogisk metod för frigörelse och utveckling*. Stockholm: Liber AB.

Dahlin, Ingelman & Dahin (2002). *Besjälade lärande: skisser till en fördjupad pedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Hallgren, Roland (2003). *På jakt efter livets essens – om spekulerande grundskolebarn*. Lund: Studentlitteratur.

Lind & Åsén. (1999). *En annan skola – elevers bilder av skolan som kunskapsrum och social arena*. Stockholm: HLS Förlag.

Malmö Högskola 061010 http://webzone.lut.mah.se/projects/kme_03/KMEplatta.pdf

Skolverket (2006) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94*. Ödeshög: AB Danagårds grafiska

Steinberg, John M. (1978). *Aktiva värderingar*. Stockholm: Askild & Kärnekull Förlag AB

Torstenson – Ed, Tullie. (2003). *Ungars livstolkning och skolans värdegrund*. Kalmar: Lenanders grafiska AB.

Ungdomsstyrelsens utredningar 10. (1998). *Ny tid nya tankar? Ungdomars värderingar och framtidstro*.

Bilaga 1 Brev till föräldrar

MALMÖ 061115

Hej!

Vi är två lärarstudenter som går sista terminen på Malmö Högskolas Lärarutbildning där vi läser huvudämnet Kultur, medier och estetiska uttrycksformer (KME) med fördjupningar i dramapedagogik. Denna inriktning är en bred kulturpedagogisk lärarutbildning och ställer frågor såsom vilken betydelse olika estetiska uttrycksformer och medier har för kunskapsbildningen. Utbildningen avslutas med ett examensarbete där vi är ute och gör ett undersökande arbete i skolan.

I vårt arbete har vi valt att utifrån ett elevperspektiv undersöka hur skolan tar hand om elevers existentiella behov. Vi funderar över hur barn och ungdomar upplever detta. Finns det plats för att se elevens egna upplevda värld? Vi vill veta hur skolan tar vara på elevernas livsfrågor och funderingar. Vem är jag? Får eleverna lära känna sig själv? Hur hanteras krocken från att vara barn till att gå in i vuxenvärlden? Tas elevernas fritid och egenintressen med i undervisningen?

För att kunna genomföra vårt arbete behöver vi ta hjälp av eleverna. Vi kommer i vecka 47 ge ut en enkät till eleverna som vi vill att de besvarar. Därefter kommer vi att intervjua dem samt arbeta med några dramaövningar tillsammans med dem. För att dokumentera kommer vi att använda oss av ljudupptagning med hjälp av minidiscspelare och diktafon. Vi kommer även att filma eleverna med videokamera. Allt material vi samlar in kommer enbart att användas av oss och kommer inte visas för någon annan och efter arbetets slutförande kommer vi att förstöra materialet.

Hoppas på ert samarbete

Med vänlig hälsning Isabel Larsson och Marie Stjernfeldt

Jag godkänner att min elev får vara med i denna undersökning och därmed även bild och ljudupptagning.

Ort

Datum

Elevens namn

Målsmans namnteckning

Namnförtydligande

Bilaga 2 Brev till föräldrar version 2

MALMÖ 061115

Hej!

Vi är två lärarstudenter som går sista terminen på Malmö Högskolas Lärarutbildning där vi läser huvudämnet Kultur, medier och estetiska uttrycksformer (KME) med fördjupningar i dramapedagogik. Denna inriktning är en bred kulturpedagogisk lärarutbildning och ställer frågor såsom vilken betydelse olika estetiska uttrycksformer och medier har för kunskapsbildningen. Utbildningen avslutas med ett examensarbete där vi är ute och gör ett undersökande arbete i skolan.

I vårt arbete har vi valt att utifrån ett elevperspektiv undersöka hur skolan tar hand om elevers existentiella behov. Vi funderar över hur barn och ungdomar upplever detta. Finns det plats för att se elevens egna upplevda värld? Vi vill veta hur skolan tar vara på elevernas livsfrågor och funderingar. Vem är jag? Får eleverna lära känna sig själv? Hur hanteras krocken från att vara barn till att gå in i vuxenvärlden? Tas elevernas fritid och egenintressen med i undervisningen?

För att kunna genomföra vårt arbete behöver vi ta hjälp av eleverna. Vi kommer i vecka 47 ge ut en enkät till eleverna som vi vill att de besvarar. Därefter kommer vi att intervjua dem samt arbeta med några dramaövningar tillsammans med dem. För att dokumentera kommer vi att använda oss av ljudupptagning med hjälp av minidiscspelare och diktafon. Vi kommer även att filma eleverna med videokamera. Allt material vi samlar in kommer enbart att användas av oss och kommer inte visas för någon annan och efter arbetets slutförande kommer vi att förstöra materialet.

Hoppas på ert samarbete

Med vänlig hälsning Isabel Larsson och Marie Stjernfeldt

Jag godkänner att min elev får vara med i denna undersökning och därmed även bild och ljudupptagning.

Ort

Datum

Elevens namn

Målsmans namnteckning

Namnförtydligande

Bilaga 3 Enkäten

ENKÄT

Fyll i enkäten så utförligt som möjligt. Om raderna inte räcker till finns det längst bak mer utrymme att skriva på.

- 1) Kryssa i Flicka [] Pojke []
- 2) Kryssa i Årskurs 7 [] 8 [] 9 []
- 3) Ålder _____ år
- 4) Vilket/vilka ämne/n tycker du är roliga i skolan?

- 5) Vad har du för fritidsintressen?

- 6a) Hur ofta tar lärarna upp dina intressen?

- 6b) Hur gör de när de tar upp dina intressen? Vad säger de?

7) Vad pratar du med dina lärare om förutom skolämnen?

8) Känner du att lärarna tar sig tid att prata om saker utanför skolvärlden som du tycker är intressant. Motivera ditt svar!

9) Vad är viktigt för dig att prata om med lärarna i skolan?

10) När i skolan pratar ni om saker som händer utanför skolvärlden?

11) Hur tar skolan upp frågor som rör kompisar, vänskap och kärlek?

Plats för egna kommentarer och extra utrymme att skriva på.
Obs! Om du fortsätter att svara på frågor här, skriv siffran på den fråga som du besvarar först.

Tack för att du tog dig tid att svara på frågorna.
Med vänlig hälsning Isabel och Marie

